

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Przegląd gospodarczy UE za 2007 r. – Poprawa warunków dla wzrostu wydajności w Europie”

(2009/C 77/28)

Dnia 17 stycznia 2008 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie:

„Przegląd gospodarczy UE za 2007 r. — poprawa warunków dla wzrostu wydajności w Europie”.

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 3 czerwca 2008 r. Sprawozdawcą był Peter MORGAN.

Na 447. sesji plenarnej w dniach 17 i 18 września 2008 r. (posiedzenie z 18 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 108 do 4 — 5 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Niniejsza opinia stanowi ostatnią z serii opinii przygotowanych przez EKES w sprawie zarządzania gospodarczego w Unii Europejskiej. Niniejsza opinia została oparta na komunikacie Komisji COM(2007) 721 wersja ostateczna „Przegląd gospodarczy UE za 2007 r. — poprawa warunków dla wzrostu wydajności w Europie”.

1.2 Punktem wyjścia przeglądu z 2007 r. jest fakt, że choć Unia Europejska należy do najbardziej rozwiniętych i wydajnych gospodarek na świecie, to jednak po względem standardu życia, mierzonym w kategoriach PKB, pozostaje w dalszym ciągu daleko w tyle za najbardziej rozwiniętym gospodarczo krajem na świecie, tzn. za Stanami Zjednoczonymi. Podstawową przyczyną tego stanu rzeczy są rozbieżne trendy w zakresie zmian wydajności w różnych sektorach produkcji i pomiędzy krajami członkowskimi.

1.3 Podczas gdy dane na temat Stanów Zjednoczonych dostarczają użytecznego narzędzia do pomiaru względnych wyników krajów członkowskich, opinia koncentruje się na porównaniach między poszczególnymi krajami członkowskimi UE. Czynniki takie, jak modele społeczne, godziny pracy i współczynnik zatrudnienia mają wpływ na porównania dokonywane między USA a Europą, ale te kwestie nie wchodzą w zakres tej opinii. Ta opinia stara się po prostu odpowiedzieć na pytanie, dlaczego niektóre kraje UE tworzą większy dobrobyt i więcej miejsc pracy niż inne.

1.4 Główną ideą sprawozdania Komisji Europejskiej jest fakt, że realizacja agendy lizbońskiej pomoże państwom członkowskim podnieść jednocześnie zarówno poziom zatrudnienia jak i poziom dochodów. Do osiągnięcia tego celu może się przyczynić podjęcie kilku ważnych działań politycznych. Celem takich działań powinny być:

- zwiększenie nakładów na badania i rozwój;
- rozwijanie współpracujących ściśle z przemysłem instytucji naukowo-badawczych i edukacyjnych o światowej renomie;
- ustanowienie w pełni funkcjonującego, otwartego i konkurencyjnego wspólnego rynku;

— promowanie zintegrowanej koncepcji zwiększenia elastyczności i zabezpieczenia społecznego na rynku pracy; EKES przypomina, że takie podejście powinno być przedmiotem negocjacji z partnerami społecznymi;

— jakościowa poprawa stanu finansów publicznych.

1.5 Owe działania polityczne nawet jeszcze bardziej zyskują na znaczeniu w świetle zmian w gospodarce globalnej, jakie nastąpiły od czasu lizbońskiego posiedzenia Rady Unii Europejskiej w 2000 r. Nowe wyzwania obejmują nie tylko aktualny kryzys finansowy, lecz także równowagę podaży-popytu na rynku paliw kopalnych, oznaki zmian klimatu, rosnące niedobory żywności oraz gwałtowny wzrost ogólnego popytu na surowce. W związku z tym inwestycje w badania i rozwój oraz światowej klasy badania naukowe nabierają jeszcze bardziej podstawowego znaczenia. Wyzwania te podkreślają potrzebę stworzenia konkurencyjnego jednolitego rynku wspieranego skutecznymi przepisami w zakresie elastyczności i bezpieczeństwa na rynku pracy (*flexicurity*) oraz zdrowymi finansami publicznymi.

1.6 Czynniki makroekonomiczne, zarówno po stronie podaży, jak i po stronie popytu, omówiono szczegółowo we wcześniejszych opiniach EKES-u w sprawie zarządzania gospodarczego w Unii Europejskiej, wyszczególnionych we wprowadzeniu. Komitet podkreślał w nich, że podażowym środkiem poprawy konkurencyjności musi towarzyszyć zestaw strategii makroekonomicznych wspierających dochody, popyt i zatrudnienie. Celem niniejszej opinii jest przede wszystkim wykazanie, że pomimo znaczenia czynników popytowych istnieje znacząca współzależność pomiędzy przewidzianymi w agendzie lizbońskiej reformami po stronie podaży a wzrostem PKB.

1.7 W opublikowanej ostatnio lizbońskiej karcie wyników za 2007 r. ⁽¹⁾ siedem pierwszych miejsc zajęły kolejno: Dania*, Szwecja*, Austria*, Holandia*, Finlandia*, Irlandia* i Wielka Brytania*, a następnie Niemcy i Francja ⁽²⁾. Wśród nowych państw członkowskich najwyższe miejsca zajęły Słowenia* i Estonia*. Wśród państw UE-15 najniżej sklasyfikowane zostały

⁽¹⁾ Centrum Reform Europejskich, *Lisbon Scorecard VIII, Is Europe Ready for an Economic Storm*, luty 2008 r.

⁽²⁾ Państwa członkowskie oznaczone gwiazdką należą do „grupy badanej” najlepszych krajów, co zostało wyjaśnione w punkcie 4.9.

Hiszpania, Grecja, Portugalia i Włochy. Ogółem wyróżniono Holandię, Austrię i Estonię za najbardziej efektywne wdrażanie strategii lizbońskiej ogółem, zaś Grecję i Włochy uznano za najmniej efektywne w tym względzie. W jaki sposób osiąganie najlepszych wyników w realizacji strategii lizbońskiej wpływa na wydajność i zatrudnienie?

1.8 Chociaż występuje tutaj wiele innych istotnych czynników, wnioski, które należy wysnuć z analizy zaprezentowanej w tej opinii wskazują, że rzeczywiście istnieje ścisła zależność pomiędzy wynikami w realizacji strategii lizbońskiej a postępami pod względem wzrostu zatrudnienia i PKB na mieszkańca. Zasadniczo istnieje także zależność odwrotna, ponieważ państwa, które nie wdrażają strategii lizbońskiej wykazują tendencję do osiągania słabych wyników. Na podstawie tego wniosku EKES zachęca państwa członkowskie do jak najszybszego rozpoczęcia realizacji strategii lizbońskiej.

1.9 Należy podkreślić znaczenie każdego elementu strategii. Komitet pragnąłby szczególnie zwiększenia inwestycji w wiedzę, edukację oraz badania i rozwój. Nie ma wątpliwości, że konkurencja jest bodźcem do innowacyjności, dlatego gospodarki UE muszą stawić czoła konkurencji, by mogły sprostać wyzwaniom globalizacji. W celu maksymalnego zwiększenia wydajności gospodarek państw członkowskich niezbędne jest przesunięcie czynników produkcji z gałęzi schyłkowych do sektorów nowo powstających oraz rozwijających się dynamicznie. To z kolei oznacza, że państwa członkowskie powinny zainwestować we *flexiurity*. Wreszcie, jest rzeczą oczywistą, że wyniki gospodarcze państw członkowskich w ogromnym stopniu zależą od dobrego zarządzania finansami publicznymi.

1.10 W opinii przedłożonej przez EKES w marcu 2000 r. Radzie Europejskiej w Lizbonie ⁽³⁾ czytamy: „Komitet jest przekonany, że Europie brakuje innowacyjności, kreatywności, wiedzy i przedsiębiorczości, które są niezbędne do osiągnięcia wspaniałych wyników w ramach nowego paradygmatu (tzn. społeczeństwa informacyjnego). Musimy jednak uruchomić te zdolności. Przeszkody należy przekształcić w możliwości. Kary trzeba zostać zastąpione zachętami. W ostatnim dziesięcioleciu nastąpiła liberalizacja przemysłu europejskiego. Musimy teraz uwolnić energię obywateli Europy. W 2008 r. nadal jeszcze pozostaje wiele do zrobienia, ale strategia lizbońska jest drogą ku przyszłości”.

2. Wprowadzenie

2.1 Niniejsza opinia jest ostatnią z serii opinii EKES-u w sprawie zarządzania gospodarczego w Unii Europejskiej. Opinia ta została opracowana w odpowiedzi na komunikat Komisji COM(2007) 721 wersja ostateczna „Przegląd gospodarczy UE za 2007 r. — poprawa warunków dla wzrostu wydajności w Europie”. Poprzednia opinia EKES-u to opinia z września 2007 r. w sprawie „Gospodarka UE: przegląd za 2006 r. Wzmocnienie strefy euro: najważniejsze priorytety polityki”.

2.2 W niniejszej opinii EKES stara się odnieść wzrost zatrudnienia i PKB na mieszkańca do szeregu zaleceń politycznych

⁽³⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie zatrudnienia, reformy gospodarczej i spójności społecznej — dla Europy innowacji i wiedzy (szczyt w Lizbonie — marzec 2000 r.), Dz.U. C 117 z 26.4.2000, s. 62, pkt 2.16.

zawartych w komunikacie Komisji. Pod tym względem różni się ona od opinii w sprawie przeglądu z 2006 r., w której EKES podjął trud wyjaśnienia krajowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych i rozbieżność celów politycznych determinujących działania poszczególnych państw członkowskich.

2.3 Wcześniejsze opinie z października 2006 r. ⁽⁴⁾ i lutego 2006 r. ⁽⁵⁾ dotyczyły ogólnych wytycznych polityki gospodarczej na lata 2005-2008, zaś w marcu 2004 r. Komitet wydał opinię w sprawie ogólnych wytycznych polityki gospodarczej na lata 2003-2005 ⁽⁶⁾. Choć EKES otrzymał zalecenia Komisji Europejskiej dotyczące tych wytycznych, Komitet zwraca uwagę, że nie różnią się one niczym od wytycznych na lata 2005-2008. Ze względu na swoje wcześniejsze opracowania dotyczące ogólnych wytycznych polityki gospodarczej EKES postanowił wykorzystać ww. przegląd gospodarki UE za 2007 r. jako podstawę niniejszej opinii.

2.4 W październiku 2006 r. EKES zbadał przepisy mające wpływ na realizację celów nadrzędnych stabilności cenowej, wzrostu i zatrudnienia. W niniejszej opinii koncentrujemy się na kwestiach polityki, a nie na przepisach. W lutym 2006 r. EKES opublikował opinię w sprawie ogólnych wytycznych polityki gospodarczej na lata 2005-2008. Choć opinia ta obejmowała szereg zagadnień, co do zasady uznano w niej za właściwy taki sam program polityczny na rzecz wzrostu zatrudnienia i wydajności, jak stanowiący podstawę niniejszej opinii. W obu tych opiniach EKES brał pod uwagę czynniki ekonomiczne wpływające na popyt. W tej opinii zajmujemy się wnioskiem Komisji w sprawie reform dotyczących strony podażowej.

2.5 Komitet podkreśla jednakże, że podażowym środkiem poprawy konkurencyjności musi towarzyszyć zestaw strategii makroekonomicznych wspierających dochody, popyt i zatrudnienie. W odniesieniu do odpowiedniego zestawu strategii Komitet odsyła do swojej nadal aktualnej opinii z marca 2004 r.

2.6 Dokument Komisji „European Economy” nr 8/2007 zawiera komunikat w sprawie poprawy warunków dla wzrostu wydajności w Europie wraz z czterema rozdziałami liczącymi łącznie 149 strony:

- 1) Trendy wydajności w Europie: wreszcie odwrócenie biegu?
- 2) Ocena wydajności na poziomie przedsiębiorstw.

⁽⁴⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie ogólnych wytycznych polityki gospodarczej oraz zarządzania gospodarczego — warunki dla większej spójności w podejmowaniu decyzji dotyczących gospodarki w Europie, Dz.U. C 324 z 30.12.2006, s. 49.

⁽⁵⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie ogólnych wytycznych polityki gospodarczej na lata 2005-2008, Dz.U. C 88 z 11.4.2006, s. 76.

⁽⁶⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie ogólnych wytycznych polityki gospodarczej na lata 2003-2005, Dz.U. C 80 z 30.3.2004, s. 120.

- 3) Czy istnieje odwrotna zależność (*trade-off*) pomiędzy wydajnością a zatrudnieniem?
- 4) Polityka zmierzająca do podniesienia wydajności: inne spojrzenie.

Komitet żałuje, że jeśli chodzi o zwiększenie konkurencyjności, Komisja ogranicza się do zaleceń dotyczących strony podaźowej.

Niniejsza opinia dokonuje oceny polityk zalecanych w rozdziale czwartym.

3. Streszczenie komunikatu Komisji Europejskiej

3.1 Punktem wyjścia przeglądu z 2007 r. jest fakt, że choć Unia Europejska należy do najbardziej rozwiniętych i wydajnych gospodarek na świecie, to jednak po względem standardu życia, mierzonym w kategoriach PKB, pozostaje w dalszym ciągu daleko w tyle za najbardziej rozwiniętym gospodarczo krajem na świecie, tzn. za Stanami Zjednoczonymi. Podstawową przyczyną tego stanu rzeczy są rozbieżne trendy w zakresie zmian wydajności w różnych sektorach produkcji i pomiędzy krajami członkowskimi.

3.2 Przyjmując w 2000 r. strategię lizbońską, Unia Europejska uznała, że najważniejsza jest poprawa wyników w zakresie wydajności oraz osiągnięcie dynamicznego wzrostu zatrudnienia. Podstawowymi elementami tej strategii były rozwój wiedzy, wzmocnienie konkurencji i zwiększenie elastyczności.

3.3 Rozwój wiedzy wymaga wzrostu inwestycji w badania i rozwój oraz w kapitał ludzki, a także poprawy jakości tych inwestycji. W każdym państwie członkowskim Unii Europejskiej należy zapewnić efektywność i opłacalność kształcenia.

3.4 Stymulowanie konkurencji odgrywa kluczową rolę zarówno dla poziomu, jak i dla dynamiki wzrostu wydajności. Badania empiryczne potwierdzają, że rynki, na których możliwa jest konkurencja, wywierają pozytywny wpływ nie tylko na wydajność i wzrost gospodarczy, ale także na zatrudnienie.

3.5 Zwiększenie elastyczności jest niezbędne dla płynnego dostosowania struktur produkcji do dalszej specjalizacji i dywersyfikacji w nowych obszarach o względnych przewagach konkurencyjnych. W ostatnich latach państwa członkowskie zapoczątkowały działania mające służyć zwiększeniu mobilności przedsiębiorstw i pracowników, jednakże konieczne jest podjęcie dalszych działań na szerszą skalę.

3.6 Wynika z tego, że niezbędna jest zmiana mentalności. Do osiągnięcia tego celu może się przyczynić podjęcie kilku ważnych działań politycznych. Celem takich działań powinno być:

- zwiększenie nakładów na badania i rozwój;
- utworzenie współpracujących ściśle z przemysłem instytucji naukowo-badawczych i edukacyjnych o światowej renomie;
- ustanowienie w pełni funkcjonującego, otwartego i konkurencyjnego wspólnego rynku;
- promowanie zintegrowanej koncepcji zwiększenia elastyczności i zabezpieczenia społecznego na rynku pracy; EKES przypomina, że takie podejście powinno być przedmiotem negocjacji z partnerami społecznymi;
- jakościowa poprawa stanu finansów publicznych.

3.7 Obalono wiele szeroko rozpowszechnionych mitów: technologicznymi liderami mogą być nie tylko duże państwa i duże przedsiębiorstwa; handel nie jest podstawowym środkiem rozpowszechniania technologii; małe państwa mogą być liderami w wyspecjalizowanych dziedzinach; często to właśnie małe przedsiębiorstwa wprowadzają innowacyjne technologie; podstawowym środkiem rozpowszechniania technologii jest międzynarodowa mobilność pracowników i kapitału finansowego.

3.8 Powstaje obecnie szeroki konsensus w kwestii tego, co ogranicza wzrost wydajności i jakie środki są niezbędne do jej zwiększenia. Ograniczenia dotyczące rynków pracy i rynków produktów, brak otwartości na bezpośrednie inwestycje zagraniczne i bariery w dostępie lub w tworzeniu nowych technologii i ich rozpowszechnianiu mogą stanowić podstawowe utrudnienia w zwiększaniu wydajności w dłuższej perspektywie.

3.9 Ponieważ przyrost wydajności uzależniony jest od wyjścia z rynku najmniej rentownych podmiotów, istotne są strategie sprzyjające realokacji zasobów. Jeśli przyrost wydajności powoduje wzrost dochodów, należy spodziewać się przesunięcia popytu konsumpcyjnego w kierunku usług. Ponieważ wiele sektorów usług charakteryzuje się wysoką wydajnością i wysokim poziomem wytwarzania wartości dodanej, gospodarka może sobie również pozwolić na tworzenie nowych miejsc pracy w sektorach o rzeczywiście niskiej wydajności.

4. Wydajność i zatrudnienie

4.1 Wielkość PKB na mieszkańca zależy nie tylko od agendy lizbońskiej, ale także od czynników, takich jak rozwój rynków wschodzących, sytuacja w Europie Wschodniej i w Rosji, tendencje zmian cen energii i towarów oraz trendy na tych rynkach, zmiany technologiczne i globalizacja w sensie ogólnym. Poziom płac i stopa zatrudnienia oraz siła nabywczą wywierają wpływ na popyt krajowy. Kontrola popytu jest w znacznej mierze funkcją polityki fiskalnej i pieniężnej, podczas gdy dostępność kredytów pobudzających popyt zarówno ze strony przedsiębiorstw jak i konsumentów w ostatecznym rozrachunku zależy od banków centralnych. Tak długo, jak rynki finansowe pozostawają będą w sytuacji kryzysu, kredyty prawdopodobnie będą trudno dostępne, a popyt będzie ograniczony i będzie to miało negatywny wpływ na PKB.

4.2 Znaczenie poszczególnych czynników makroekonomicznych omówiono szczegółowo we wcześniejszych opiniach EKES-u w sprawie zarządzania gospodarczego w Unii Europejskiej, wyszczególnionych we wprowadzeniu. Celem niniejszej opinii jest przede wszystkim wykazanie, że pomimo znaczenia czynników popytowych istnieje znacząca współzależność pomiędzy przewidzianymi w agendzie lizbońskiej reformami po stronie podaży i wzrostem PKB.

4.3 W tabeli 1 przedstawiono dane dotyczące względnego PKB w przeliczeniu na mieszkańca. Wybrano dwa okresy: 1999 r., tzn. rok wprowadzenia euro i 2007 r. W przypadku nowych państw członkowskich w okresie tym miało miejsce ich przystąpienie do Unii Europejskiej. W okresie tym Stany Zjednoczone odnotowały spadek PKB ze 161,8 % do 150,9 % w stosunku do państw UE-27. Niemniej jednak tzw. stare państwa członkowskie nie były w stanie wykorzystać tego względnego spadku w Stanach Zjednoczonych. Państwa UE-15 odnotowały spadek ze 115,3 % do 111,7 %, a państwa strefy euro ze 114,5 do 109,8 % w stosunku do państw UE-27.

4.4 Na co wskazują dane statystyczne dotyczące zatrudnienia w świetle danych odnoszących się do PKB? Tabela 2 przedstawione są dane za okres od 1998 r. (tzn. roku rozpoczęcia pierwszych negocjacji w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej państw, które są obecnie jej nowymi państwami członkowskimi) do 2006 r. (tzn. ostatniego roku, za który dane są dostępne). Dane dotyczące bezrobocia obejmują okres do 2007 r. W okresie tym zatrudnienie w Stanach Zjednoczonych spadło z 73,8 % do 72 % potencjału siły roboczej, a jednocześnie bezrobocie wzrosło z 4,5 % do 4,6 %. Jednocześnie państwa strefy euro zaczęły nadrabiać zaległości, odnotowując wzrost zatrudnienia z 59,2 % do 64,8 % oraz spadek bezrobocia z 10,1 % do 7,4 %. Dane dotyczące państw UE-15 są nieznacznie korzystniejsze od danych odnoszących się do państw strefy euro, choć jednocześnie są one nieco mniej korzystne w przypadku państw UE-25.

4.5 W opublikowanym ostatnio sprawozdaniu lizbońskiej karcie z wyników wdrażania strategii lizbońskiej za 2007 r. siedem pierwszych miejsc zajęły kolejno: Dania*, Szwecja*, Austria*, Holandia*, Finlandia*, Irlandia* i Wielka Brytania*, a następnie Niemcy i Francja. Wśród nowych państw członkowskich najwyższe miejsca zajęły Słowenia* i Estonia*. Wśród państw UE-15 najniższej sklasyfikowane zostały: miejsca zajęły Hiszpania, Grecja, Portugalia i Włochy. Ogółem wyróżniono Holandię, Austrię i Estonię wyróżniono za najbardziej efektywne wdrażanie strategii lizbońskiej ogółem, zaś Grecję i Włochy uznano za najmniej efektywne w tym względzie. W jaki wpływ sposób osiąganie najlepszych wyników w ma efektywność we wdrażaniu realizacji strategii lizbońskiej wpływa na wydajność i zatrudnienie?

4.6 W kategoriach względnego PKB na mieszkańca Luksemburg i Norwegia wyprzedzają Stany Zjednoczone. Do państw o PKB na mieszkańca niższym od Stanów Zjednoczonych o nie więcej niż 20 % zaliczają się Irlandia* (zdecydowany lider), Holandia*, Austria*, Szwecja*, Dania* i Belgia, a także Wielka Brytania* i Finlandia*. W przypadku państw trzecich to samo dotyczy Islandii, Szwajcarii i Japonii. Wśród nowych państw członkowskich Cypr i Słowenia* najbliższe średniej dla państw EU-27 są Cypr i Słowenia*, podczas gdy największe postępy poczyniła Estonia*, a następnie Łotwa, Litwa, Węgry i Słowacja.

4.7 Dane dotyczące zatrudnienia wskazują na wiele podobieństw do danych odnoszących się do PKB. Stopa zatrudnienia w Stanach Zjednoczonych kształtuje się na poziomie nieco powyżej 70 % siły roboczej. W odnośnej tabeli stopa zatrudnienia jest wyższa niż 70 % w przypadku wszystkich państw trzecich, w tym Japonii i wszystkich państw spoza strefy euro (tzn. Danii*, Szwecji* i Wielkiej Brytanii*). W strefie euro tylko Holandia* i Austria* odnotowują stopę zatrudnienia powyżej 70 %, podczas gdy Irlandia* i Finlandia* mają wynik zbliżony. Wśród nowych państw członkowskich czołowe pozycje zajmują Cypr i Estonia*, z wynikiem około 70 %.

4.8 Stopa bezrobocia w Stanach Zjednoczonych wynosi 4,6 %. Irlandia*, Holandia*, Austria*, Dania*, Cypr i Litwa odnotowują pod tym względem lepsze wyniki niż Stany Zjednoczone, tak samo jak Norwegia. Natomiast Luksemburg, Wielka Brytania*, Czechy, Estonia* i Słowenia* ustępują Stanom Zjednoczonym o nie więcej niż jeden punkt procentowy. Szwecja*, Łotwa i Malta pozostają za Stanami Zjednoczonymi o nie więcej niż dwa punkty procentowe.

4.9 Przedstawiona powyżej analiza pokazuje wyraźnie, że powinniśmy uważnie przyglądać się realizowanym strategiom oraz tendencjom zachodzącym w państwach, które według lizbońskiej karty wyników są najbardziej efektywne, tzn. w Danii*, Szwecji*, Austrii*, Holandii*, Finlandii*, Irlandii* i Wiel-

kiej Brytanii*, a także w wiodących nowych państwach członkowskich, tzn. w Estonii* i Słowenii*. Dla celów niniejszej opinii państwa te stanowią „grupę badaną” i zostały oznaczone gwiazdką. Zbadamy zakres, w którym polityka w dziedzinach takich jak wiedza, konkurencja, innowacje czy finanse publiczne przyczyniła się do osiągnięcia przez te państwa sukcesu. Dla kontrastu polityka realizowana w Hiszpanii, Grecji i Portugalii oraz we Włoszech będzie analizowana w ramach uznania tych państw za „grupę kontrolną”. Ponadto bardzo ważne dla Unii Europejskiej są inicjatywy polityczne podejmowane w potężnych gospodarkach Francji i Niemiec. Oba te państwa charakteryzują się polaryzacją strategii, co powoduje, że nie jest łatwo przeprowadzić w nich reformy, choć widać już ich pierwsze wyniki.

5. Inwestowanie w wiedzę

5.1 PISA (*Programme for International Student Assessment*) to realizowany przez OECD międzynarodowy program oceny umiejętności uczniów i studentów. W tabeli 3 przedstawiono dane zbiorcze odzwierciedlające wyniki przeprowadzonego w 2006 r. w państwach członkowskich OECD i w innych państwach badania umiejętności piętnastolatków w zakresie czytania, matematyki i nauk ścisłych.

5.2 Oprócz Korei, Japonii i Szwajcarii państwami odnotowującymi najlepsze wyniki w tym zakresie, tzn. legitymującymi się oceną „A” we wszystkich trzech obszarach, są Finlandia* (niekwestionowany lider), Holandia*, Belgia i Estonia*, zaś państwa z dwiema ocenami „A” to Czechy, Austria*, Słowenia* i Irlandia*. Państwa z jedną oceną „A” to Dania*, Szwecja* Wielka Brytania*, Niemcy i Polska. Niemcy i Wielka Brytania uzyskały ocenę „A” w zakresie nauk ścisłych. Wielka Brytania* zajęła trzecie miejsce za Słowenią* i Finlandią* pod względem umiejętności w naukach ścisłych. Wszystkie państwa z grupy badanej otrzymały ocenę „A”. Państwa z grupy kontrolnej zajmują wraz ze Stanami Zjednoczonymi ostatnie miejsca w tym rankingu.

5.3 Biorąc pod uwagę znaczącą współzależność pomiędzy efektywnością systemów kształcenia i efektywnością gospodarek poszczególnych państw członkowskich, EKES uważa, że Komisja ma niewątpliwie rację, nadając najwyższy priorytet polityce Unii Europejskiej w zakresie jakości kształcenia.

5.4 Uniwersytet Jiao Tong w Szanghaju opracował metodologię oceny szkół wyższych. W porównaniu z innymi metodologiami wykorzystywanymi do takiej oceny odzwierciedla ona wysoki priorytet, jaki Unia Europejska nadała badaniom i nauce.

5.5 Efektywność amerykańskiego systemu szkolnictwa mierzona w ramach programu PISA jest bardzo przeciętna. Przewagę konkurencyjną Stany Zjednoczone wykazują dopiero na szczeblu szkolnictwa wyższego. Dane przedstawione w tabeli 4 są wynikiem badań przeprowadzonych z zastosowaniem metodologii opracowanej przez Uniwersytet Jiao Tong. Do najlepszych dwudziestu szkół wyższych świata zaliczono 17 amerykańskich szkół wyższych, dwie brytyjskie i jedną japońską. Wielka Brytania, której 10 szkół wyższych znalazło się w pierwszej setce, jest jedynym z państw grupy badanej. Jeśli chodzi o państwa trzecie, w pierwszej setce znajduje się sześć japońskich szkół wyższych, cztery kanadyjskie, dwie australijskie, trzy szwajcarskie, jedna norweska i jedna izraelska. Na liście stu najlepszych znalazły się szkoły wyższe z pięciu państw z grupy badanej, a państwa te to Wielka Brytania*, Holandia* (2), Dania* (1), Szwecja* (4) i Finlandia* (1). Na liście tej nie znalazła się ani jedna szkoła wyższa z państw z grupy kontrolnej. Najwyższy czas, aby uniwersytety w Bolonii, Salamance i Coimbrze odzyskały swoją dawną świetność. Listę uzupełnia sześć szkół wyższych z Niemiec oraz cztery z Francji.

5.6 Oprócz Wielkiej Brytanii, szkoły wyższe z zaledwie sześciu państw członkowskich Unii Europejskiej znalazły się na liście stu najlepszych, a dwadzieścia pozostałych państw członkowskich w ogóle nie jest na niej reprezentowanych. Komisja Europejska dąży do naprawy tej sytuacji, podejmując inicjatywę na rzecz utworzenia Europejskiego Instytutu Technologii. EKES popiera ten projekt, jednak nie bardzo wiadomo, jak mógłby on nabrać rozmachu, nie osłabiając jednocześnie obecności szkół wyższych z Unii Europejskiej na tej liście stu najlepszych. Alternatywną strategią byłoby dokonanie przeglądu i zmiana polityki poszczególnych państw członkowskich na rzecz rozwoju ich wiodących szkół wyższych. Najbardziej potrzebna jest ściślejsza współpraca między uczelniami a przemysłem w celu rozwijania wiedzy i umiejętności wykorzystujących naukę i technologie XXI wieku do tworzenia dobrobytu i zwiększania zatrudnienia.

5.7 Kolejnym miernikiem efektywności szkolnictwa wyższego poszczególnych państw członkowskich jest analiza danych Eurostatu dotyczących liczby absolwentów szkół wyższych w dziedzinie nauk ścisłych i technologii w wieku 20-29 lat na tysiąc mieszkańców. W przypadku Stanów Zjednoczonych odsetek ten wynosi 10,6. Wśród państw członkowskich ustępujących Stanom Zjednoczonym o nie większej niż jeden punkt procentowy znajdują się Belgia, Niemcy, Grecja, Włochy, Łotwa, Austria*, Polska, Rumunia, Słowenia* i Słowacja. Państwa członkowskie odnotowujące lepsze wyniki w tym względzie to Dania* (14,7 %), Irlandia* (24,5 %), Francja (22,5 %), Litwa (18,9 %), Finlandia* (17,7 %), Szwecja* (14,4 %) i Wielka Brytania* (18,4 %). Wszystkie państwa oznaczone gwiazdką (*) wchodziły w skład grupy badanej. Włochy i Grecja są jedynymi w tym gronie państwami z grupy kontrolnej. Wzrost liczby absolwentów w dziedzinie nauk ścisłych i technologii powinien stać się priorytetem systemów szkolnictwa średniego i wyższego państw członkowskich.

5.8 Jednym z celów strategii lizbońskiej jest zwiększenie nakładów Unii Europejskiej na badania i rozwój do 3 % PKB, z czego 2/3 powinno pochodzić od podmiotów sektora prywatnego. Dwa spośród państw z grupy badanej, tzn. Szwecja* i Finlandia* wydają na ten cel ponad 3 % PKB. Kolejne dwa spośród nich, tzn. Dania* i Austria* wydają od 2 % do 3 %, podobnie jak Niemcy i Francja. Państwa wydające od 1 % do 2 % to Belgia, Czechy, Estonia*, Irlandia*, Holandia* Słowenia*, Hiszpania i Wielka Brytania*, z których większość stanowią państwa z grupy badanej. Wszystkie pozostałe państwa członkowskie wydają na ten cel mniej niż 1 %, z wyjątkiem Węgier i Włoch, które wydają po 1 %. Włochy i Hiszpania należą do grupy kontrolnej. Oczekiwanie, że w celu poprawy sytuacji w tym zakresie rządy wniosą w rozwój badań i rozwoju cały 1 % PKB, nie wydaje się bezzasadne. Najlepszym rozwiązaniem byłoby udostępnienie przeznaczonych na ten cel środków finansowych bezpośrednio szkołom wyższym i instytutom badawczym, aby pomóc im w budowaniu własnej reputacji i zwiększaniu obecności w międzynarodowym środowisku naukowym. Obecnie rządy państw UE-15 wydają ok. 0,30 %-0,40 %, podczas gdy w przypadku rządów nowych państw członkowskich jest to ok. 0,50 %-0,60 %. Można byłoby i należałoby zrobić więcej szczególnie na rzecz rozwoju tych dziedzin nauki, które mają zastosowanie w walce ze zmianami klimatu i zanieczyszczeniem środowiska naturalnego.

5.9 Jeśli chodzi o ulgi podatkowe dla podmiotów sektora prywatnego na badania i rozwój, EKES przedstawił już Komisji Europejskiej opinię w tej sprawie⁽⁷⁾. EKES jest zdania, że

wszystkie państwa członkowskie powinny przyjąć sprawdzone rozwiązania i wprowadzić zachęty podatkowe w celu wsparcia wzrostu inwestycji podmiotów sektora prywatnego, a zwłaszcza MŚP, w badania i rozwój.

5.10 Edukacja, badania, innowacje, wiedza techniczna oraz trendy w zatrudnieniu są ze sobą ściśle powiązane. Krajowe zaplecze dla wiedzy i umiejętności przyciąga inwestycje, przyczynia się do transferu wiedzy i przyciąga imigrację. Bez tego zaplecza, ludzie wykształceni ulegają pokusie szukania środowiska wiedzy tam, gdzie ich umiejętności są odpowiednio wynagradzane. Może to prowadzić do błędnego koła emigracji i drenażu mózgow.

5.11 Zgodnie z wnioskami politycznymi dotyczącymi badań naukowych i kształcenia, systemy szkolnictwa średniego i wyższego wielu państw członkowskich wymagają gruntownej zmiany, a rządy powinny zwiększyć nakłady na badania i rozwój. Oczywistym jest, że istnieje współzależność pomiędzy efektywnością polityki oraz zatrudnieniem i wydajnością, na co wskazują wyniki zarówno państw z grupy badanej, jak i państw z grupy kontrolnej.

6. Konkurencja i innowacja

6.1 W komunikacie Komisji określono trzy elementy polityki sprzyjającej konkurencji. Są to liberalizacja i regulacja sieciowych sektorów gospodarki, polityka konkurencji oraz korzyści z pozytywnych efektów funkcjonowania rynku wewnętrznego.

6.2 Korzyści z funkcjonowania rynku wewnętrznego obejmują bodziec do wprowadzania innowacji, będący następstwem działania w warunkach konkurencji na szczeblu międzynarodowym, korzyści skali działalności produkcyjnej, dystrybucyjnej i marketingowej dostępne na większych rynkach oraz transfer technologii będący następstwem otwartości na inwestycje zagraniczne.

6.3 Państwa członkowskie Unii Europejskiej nie były w takim samym stopniu atrakcyjne dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych czy otwarte na nie. Pod względem transferu technologii, metod zarządzania, obecności na rynku i inwestycji kapitałowych, państwa członkowskie, które nie są beneficjentami bezpośrednich inwestycji zagranicznych, stawiają się w gorszym położeniu. Dane Ernst & Young dotyczące bezpośrednich inwestycji zagranicznych pokazują, że w okresie 1997–2006 dziesięcioma największymi beneficjentami bezpośrednich inwestycji zagranicznych pod względem liczby projektów były:

Wielka Brytania	5 539	Francja	3 867
Niemcy	1 818	Hiszpania	1 315
Belgia	1 190	Polska	1 046
Węgry	1 026	Irlandia	884
Czechy	849	Rosja	843

(7) Patrz opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego W kierunku bardziej skutecznego stosowania zachęt podatkowych na rzecz badań i rozwoju, Dz.U. C 10 z 15.1.2008, s. 83.

6.4 Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych miał zasadnicze znaczenie dla wzrostu gospodarczego nowych państw członkowskich. Wraz ze wzrostem konkurencji pod względem przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych przez państwa z całego świata, w tym Indie i Chiny, nowe państwa członkowskie będą musiały oprzeć swoje gospodarki na wiedzy w celu zagwarantowania sobie wzrostu i zatrudnienia. W prowadzonych w ramach programu PISA badaniach poziomu umiejętności znakomite wyniki osiągają państwa azjatyckie, a setki tysięcy obywateli tych państw kończy szkoły wyższe z dyplomem licencjata czy magistra nauk ścisłych lub technologii.

6.5 Liberalizacja i regulacja sieciowych sektorów gospodarki stwarza znaczne możliwości ograniczenia kosztów i zwiększenia wydajności we wszystkich jej sektorach. Wdrażanie tej polityki można podzielić na trzy etapy: najpierw prywatyzacja, następnie regulacja umożliwiająca nowym podmiotom konkurowanie z operatorami posiadającymi znaczny udział w tym rynku i wreszcie rozdział własności pomiędzy sieci i usługi sieciowe. W „Sprawozdaniu z postępów w tworzeniu wewnętrznego rynku gazu ziemnego i energii elektrycznej”⁽⁸⁾ jako miarę efektywnej konkurencji Komisja Europejska wykorzystała wskaźnik zmiany dostawcy przez klientów. Ilustruje to tabela poniżej.

Zmiana dostawcy (w procentach)			
		Energia elektryczna	Gaz ziemny
Niemcy	duże przedsiębiorstwa	41	(*)
	MŚP	7	(*)
	gospodarstwa domowe	5	(*)
Francja	duże przedsiębiorstwa	15	14
	gospodarstwa domowe	0	0
Hiszpania	duże przedsiębiorstwa	25	60
	MŚP	22	60
	gospodarstwa domowe	19	2
Wielka Brytania	duże przedsiębiorstwa	50+	85+
	MŚP	50+	75+
	gospodarstwa domowe	48	47

(*) dane dotyczące niemieckiego rynku gazu ziemnego nie są dostępne.

Zasadniczo konkurencja jest najlepiej rozwinięta w niektórych państwach z grupy badanej, choć postępy w tej dziedzinie osiągnęły również Włochy i Hiszpania.

⁽⁸⁾ Komunikat Komisji Europejskiej do Rady i Parlamentu Europejskiego *Sprawozdanie z postępów w tworzeniu wewnętrznego rynku gazu ziemnego i energii elektrycznej* — COM (2005) 568 wersja ostateczna z dnia 15 listopada 2005 r.

6.6 Wdrażanie polityki konkurencji ma na celu pobudzenie wzrostu efektywności i wydajności, z korzyścią dla konsumenta. Polityka ta w pełni odzwierciedla utrzymywanie równowagi pomiędzy interesami poszczególnych jej klientów, do czego dąży EKES.

6.7 W podsumowaniu tego komunikatu Komisja stwierdza, że konkurencja jest niezbędna zarówno ze względu na poziom, jak i na dynamikę wzrostu wydajności. Uderzające jest to, że gospodarki państw z grupy badanej są najbardziej otwartymi gospodarkami w Unii Europejskiej. Państwa te cechuje najwyższa wydajność, najwyższy poziom zatrudnienia i największa zdolność absorpcji pracowników migrujących. Błędem popełnianym przez rządy państw członkowskich są próby wprowadzenia barier mających chronić gospodarkę krajową z lęku przed konkurencją.

7. Polityka realokacji

7.1 Według Komisji Europejskiej realokacja oznacza przesunięcia w rozmieszczeniu czynników produkcji z przemysłów i branż upadających do przemysłów i branż wschodzących i prosperujących.

7.2 Podstawową tezę komunikatu jest twierdzenie, że w zakresie, w jakim wzrost gospodarczy napędzany jest rozwojem technologicznym, gospodarka narażona jest na zmiany strukturalne. Nowe sektory wysokich technologii mogą zwiększyć swój udział w rynku kosztem innych sektorów. Nowe przedsiębiorstwa mogą stać się znaczącymi podmiotami na rynku, a przedsiębiorstwa z tradycjami mogą zostać zmuszone, by się przystosować lub zniknąć.

7.3 Ponieważ gospodarka będzie i tak narażona na zmiany strukturalne, zdolność dostosowawcza gospodarki odgrywa zasadniczą rolę przy zapewnieniu możliwości odnoszenia maksymalnych korzyści ze zmian technologicznych i przepływu wiedzy. Komisja Europejska uważa jednak, że zdolność państw członkowskich do dokonywania niezbędnych zmian ulega zmniejszeniu ze względu na ograniczoną elastyczność, którą dopuszczają instytucje rynku pracy i przepisy.

7.4 Komunikat zawiera propozycję czterech podstawowych środków politycznych mających na celu poprawę realokacji zasobów, a mianowicie: ułatwienie wejścia na rynek, zmniejszenie obciążeń administracyjnych, regulację rynku pracy i integrację rynków finansowych.

7.5 EKES opracował już opinie w sprawie środków polityki mających na celu ułatwienie wejścia na rynek. Środki takie obejmują zmniejszenie obciążeń administracyjnych związanych z zakładaniem przedsiębiorstw, szereg programów wsparcia dla nowych MŚP i zmiany prawa upadłościowego. Dostęp do środków finansowych i stosowanie polityki mającej zapewnić warunki konkurencji stanowią istotne elementy każdej strategii realokacji drogą tworzenia nowych przedsiębiorstw.

7.6 Podczas gdy zarówno duże, jak i małe przedsiębiorstwa mogą borykać się z kosztami administracyjnymi, obciążenie to jest dużo bardziej uciążliwe w przypadku mniejszych przedsiębiorstw, ze względu na ich mniejsze rozmiary. Zmniejszenie obciążeń administracyjnych jest jednym z pięciu najważniejszych celów programu działania Unii Europejskiej, lecz jak przyznano w komunikacie, ograniczenie regulacji i kosztów administracyjnych jest trudne, ponieważ większość środków wprowadzono z określonych powodów. „Takie środki służą niwelowaniu niedoskonałości rynku, ochronie uczestników rynku lub dostarczaniu decydom informacji”⁽⁹⁾. Wiele kręgów w UE uważa, że ochrona socjalna wzmacniana przez te regulacje jest głównym elementem wspólnotowego dorobku prawnego. Jednakże skumulowane skutki takich regulacji nakładają znaczne koszty ekonomiczne.

7.7 Brytyjska grupa Better Regulation Task Force, której wnioski potwierdziło holenderskie Centralne Biuro Planowania, sugeruje, że takie koszty mogą stanowić 3–4 % PKB⁽¹⁰⁾. Szacuje się, że w Unii Europejskiej zmniejszenie obciążeń związanych z kosztami administracyjnymi o 25 % spowodowałoby wstępnie wzrost PKB według cen stałych o 1 %. Skutki byłyby jeszcze poważniejsze w dłuższym okresie. Zmniejszenie obciążenia kosztami jest bardzo pożądane, ale nie ma żadnych dowodów, aby sądzić, że ta inicjatywa przyniesie jakiegokolwiek wyniki. Jednakże ze względu na fakt, że Unia Europejska jest instytucjonalnie zaniepokojona możliwością wystąpienia kryzysu na rynku, osiągnięcie poprawy w tym zakresie jest mało prawdopodobne. Co więcej, ze względu na swoje zainteresowanie zapewnieniem uczestnikom rynku wszelkiej możliwej ochrony mało prawdopodobne jest także, aby EKES poparł jakiegokolwiek poważne zmniejszenie obciążeń administracyjnych.

7.8 Struktury rynku pracy mają istotny wpływ na możliwość przeniesienia pracowników. Wpływ reform rynkowych na wydajność i zatrudnienie jest większy, gdy rynki pracy pozostają elastyczne. Podczas, gdy nie ma wiarygodnych opracowań na temat elastyczności rynków pracy, poziom zatrudnienia w państwach grupy badanej stanowi z pewnością miarę zdolności ich prawa pracy do dostosowania się do zmian.

7.9 Obowiązujące w Unii Europejskiej przepisy w zakresie ochrony zatrudnienia budzą kontrowersje, co jest zrozumiałe. Zamiast zmiany w ochronie zatrudnienia gwarantowanej umową o pracę na czas nieokreślony wiele państw członkowskich wprowadziło równocześnie umowy o pracę na czas określony. To w znacznej mierze dzięki tym umowom na czas określony nastąpił wzrost zatrudnienia, omawiany w pkt 4. Chociaż dane nie dostarczają rzeczywistych wyników w przeliczeniu na pełne etaty, skala wzrostu zatrudnienia jest obiecująca, a bezrobocie strukturalne ulega zmniejszeniu.

7.10 Oczywiście, kiedy przepisy prawa pracy są dostatecznie elastyczne, aby zapewnić optymalną realokację, niezbędne jest łagodzenie skutków wywoływanych zakłóceń. Dlatego wzywa się państwa członkowskie do równoczesnego wprowadzania środków ochronnych. W procesie tym kluczowe znaczenie ma model elastycznego i bezpiecznego rynku pracy (*flexicurity*). Należy przeznaczyć odpowiednie środki, by programy uczenia

się przez całe życie mogły wzmacniać zdolności dostosowawcze i zwiększyć szanse na zatrudnienie, by systemy zabezpieczenia społecznego mogły zapewniać zachęty stymulujące aktywność zawodową i ułatwiające przekwalifikowanie lub przeniesienie do innego zakładu pracy, podczas gdy polityka w zakresie rynku pracy powinna wspierać ludzi w radzeniu sobie ze zmianą i z bezrobociem związanym z poszukiwaniem nowego, bezpiecznego miejsca pracy. Takie działania polityczne są niezbędne, kiedy przepisy chroniące rynek pracy stają się mniej sztywne.

7.11 Ostatnim etapem wdrażania polityki realokacji jest integracja rynków finansowych. Ogólnie rzecz ujmując uznano, że, skala fragmentacji systemu finansowego Unii Europejskiej może ograniczać wydajność i zatrudnienie, szczególnie dla nowych przedsiębiorstw. Ograniczenia te stanowią przedmiot dyrektyw dotyczących usług finansowych. Równocześnie z niniejszą opinią EKES przygotowuje opinię w sprawie transgranicznych inwestycji funduszy podwyższonego ryzyka⁽¹¹⁾. Znaczenie istnienia efektywnego systemu finansowego dla zmian strukturalnych jest najbardziej widoczne w przypadku finansowania nowych przedsiębiorstw.

8. Poprawa stanu finansów publicznych

8.1 W tabeli 5 przedstawiono dane Eurostatu dotyczące finansów państw członkowskich. Średnia długu publicznego dla 12 państw strefy euro, wynosząca 68,8 % PKB, jest wyższa niż wyznaczony dla unii gospodarczej i walutowej cel konwergencji wynoszący 60 % oraz wyższa niż średnia dla państw UE-15 (63,0 %) i państw UE-25 (61,9 %). Dług publiczny państw grupy badanej kształtuje się poniżej 50 % PKB ogółem, a w wielu poszczególnych przypadkach jest on znacznie mniejszy. Wyjątek stanowi tutaj Austria* (61,7 %). Ponadto w okresie 1999-2006 wszystkie państwa z grupy badanej zmniejszyły dług publiczny. W przypadku Irlandii*, Holandii* i Szwecji* był to szczególnie duży spadek. Wśród państw grupy kontrolnej tylko w przypadku Hiszpanii dług publiczny kształtuje się poniżej 50 % PKB, w następstwie znacznego zmniejszenia tego długu w analizowanym okresie. Ostatnie miejsca w tym rankingu zajmują Włochy (106,8 %) i Grecja (95,3 %).

8.2 Państwa UE-15, które odnotowały saldo dodatnie to Belgia, Irlandia*, Hiszpania, Luksemburg, Holandia*, Finlandia*, Dania* i Szwecja*. Pozostałe państwa odnotowały salda ujemne (poniżej 3 %) z wyjątkiem Włoch (-4,4 %) i Portugalii (-3,9 %). Wśród nowych państw członkowskich saldo dodatnie odnotowały Bułgaria i Estonia*, a saldo ujemne, powyżej 3 %, Węgry, Polska i Słowacja. Pod tym względem wyróżniają się Cypr i Słowenia*, których saldo ujemne wynosi tylko 1,2 %. Wśród państw grupy badanej Wielka Brytania pobłądziła i ma saldo ujemne wynoszące 2,7 %. Państwo to nie zrównoważyło swojego budżetu w latach wzrostu gospodarczego, w wyniku czego jego pozycja jako jednego z liderów stoi obecnie pod znakiem zapytania. Wśród państw grupy kontrolnej wynikiem wyróżnia się Hiszpania, podczas gdy Włochy i Portugalia potwierdzają swoją ogólnie niską pozycję wśród wszystkich tych państw.

⁽⁹⁾ Przegląd gospodarczy UE za 2007 r. — Poprawa warunków dla wzrostu wydajności w Europie, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Gospodarczych i Finansowych, s. 136.

⁽¹⁰⁾ Przegląd gospodarczy UE za 2007 r. — Poprawa warunków dla wzrostu wydajności w Europie, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Gospodarczych i Finansowych, s. 137.

⁽¹¹⁾ Usuwanie przeszkód w transgranicznych inwestycjach funduszy venture capital, (INT/404).

8.3 W swoich corocznych opiniach w sprawie gospodarki Unii Europejskiej EKES wskazywał na znaczenie zdrowych finansów publicznych. Odnośne wyniki państw z grupy badanej i państw z grupy kontrolnej wskazują, że zdrowe finanse publiczne stanowią ważny czynnik wpływający na wyniki poszczególnych państw członkowskich w zakresie zatrudnienia i wydajności.

8.4 W trakcie analizy wyników państw z grupy badanej i państw z grupy kontrolnej pojawiło się pytanie dotyczące wpływu podatków. Sprawozdanie Eurostatu w sprawie podatków za 2005 r. pokazuje, że przeciętna stawka opodatkowania w państwach UE-27 wyrażona udziałem procentowym w PKB wynosiła 39,6 %. Jest to o około 13 punktów procentowych więcej niż w przypadku Stanów Zjednoczonych i Japonii. Spośród wszystkich państw-członków OECD spoza Unii Europejskiej tylko w przypadku Nowej Zelandii efektywna stawka opodatkowania jest wyższa niż 35 %. Po okresie, w którym państwa członkowskie starały się zmniejszyć obciążenia podatkowe, tendencja uległa odwróceniu i przeciętna stawka opodatkowania wróciła do poziomu z 1995 r.

8.5 Pod względem obciążeń podatkowych w pierwszej piątce plasują się Szwecja*, Dania* i Finlandia* oraz Belgia i Francja.

Wśród państw kolejnej piątki są Austria* i Słowenia* oraz Włochy. Holandia* i Wielka Brytania* zajmują odpowiednio miejsca 12 i 13. Znacznie niższe podatki mają tylko Estonia* (22.) i Irlandia*(23.), zajmujące odpowiednio miejsca 22 i 23. Jeśli chodzi o grupę kontrolną, obciążenia podatkowe we Włoszech są mniejsze lub takie same jak obciążenia podatkowe w pięciu państwach z grupy badanej. Obciążenia podatkowe w Hiszpanii, Portugalii i Grecji są mniejsze niż w którymkolwiek z państw grupy badanej, z wyjątkiem Irlandii i Estonii. Nie ma wyraźnego dowodu na to, że podatki są zbyt wysokie w państwach grupy kontrolnej.

8.6 Podatki w Unii Europejskiej są o wiele wyższe niż w regionach z nią konkurujących. Systemy podatkowe poszczególnych państw członkowskich zależą w dużej mierze od ilości środków przeznaczanych na ochronę socjalną. Patrząc z perspektywy czysto wspólnotowej, trudno jest przedstawić argumenty za obniżeniem podatków, gdyż to właśnie w jej wiodących gospodarkach stopy podatkowe są najwyższe. Niemniej jednak, ogólnie biorąc, regiony konkurencyjne mają niższy poziom podatków, co najprawdopodobniej przyczynia się do wyższego poziomu ich innowacyjności i przedsiębiorczości.

Bruksela, 18 września 2008 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS
